

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Záložna-kampelička Tlučná

1909–1952

Inventář

EL NAD č.: 703

AP č.: 305

Veronika Brožková

Plasy 2015

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu	7
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Přílohy:	
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	9
Inventární seznam	10

I. Vývoj původce archiválií

Spořitelní a záložní spolky byly malé peněžní ústavy, které poskytovaly finanční služby svým členům z řad malých vkladatelů, především zemědělců a vesnických živnostníků. Vznikaly na sklonku 19. století podle německého vzoru Raiffeisenových záložen na základě zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech pro napomáhání živnosti a hospodářství.

Velkým propagátorem těchto záložních spolků u nás byl František Cyril Kampelík (1805–1872). Tento lékař a politik mimo jiné v roce 1861 vydal brožuru *Spořitelny po farských kolaturách orbě, řemeslu ze svízeli pomohou*. Navrhl v ní zakládání malých venkovských spořitelen, které by z nahromaděného kapitálu poskytovaly rolníkům a venkovským řemeslníkům levný úvěr.

Na přelomu 80. a 90. let devatenáctého století se Kampelíkovy myšlenky začaly uskutečňovat. Zakládáním spořitelním a záložním spolkům se říkalo kampeličky nebo také raiffeisenky podle finančníka Friedricha Wilhelma Raiffeisena, který podobné úvěrové spolky zakládal v Německu. Vedly běžné účty, umožňovaly příjem a výdej peněz a vklady a výběry z vkladních knížek. Ze získaných depozit potom půjčovaly za výhodný úrok svým členům finanční hotovost bez dlouhé čekací doby a složitého ručení. Jednotlivé spolky zaštiťovala Ústřední jednota českých hospodářských spolků v Království českém. Ta pro záložny zajišťovala správu peněžních vkladů, ukládání financí na běžné účty v bankách, vedla účty, poskytovala úvěry, ukládala finanční přebytky, vykonávala revize, poskytovala poradenskou činnost. Vedle toho obstarávala i společný nákup hospodářských potřeb (uhlí, hnojiva, krmiva) pro zemědělce, objednávaných prostřednictvím jednotlivých spolků. Kampeličky byly zakládány s ručením neomezeným, pracovaly přímo na vesnicích, s minimálními náklady, kromě pokladníka neměly placené úředníky, byly spravovány lidmi, kteří měli své hlavní zaměstnání jinde a tuto funkci považovali spíše za čestnou.

Ustavující valná hromada *Spořitelního a záložního spolku v Tlučné* se konala 9. května 1909. Bylo zvoleno pětičlenné představenstvo, jehož předsedou (starostou) se stal František Krauz, dále šestičlenná dozorčí rada a pokladník. Při svém založení měl spolek 19 členů. Minimální vklad nového člena byla 1 koruna, počáteční úrok z vkladů byl stanoven na 4 %, úrok ze zápůjček činil 5 %. Společenství se připojilo k Ústřední jednotě českých hospodářských spolků v Království českém. Sídlo spolku bylo v Tlučné, jeho členy se mohli stát občané obce Tlučná.

Dne 17. června 1909 byla firma zapsána do rejstříku společenstev (Krajský soud v Plzni, sv. V, list 70) pod názvem *Spořitelní a záložní spolek pro Tlučnou, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

Vlastní činnost byla zahájena 1. srpna 1909. Spolek neměl vlastní prostory, úřadovalo se v bytě pokladníka Petra Hauera, vždy ve středu od 19 do 20 hodin a v neděli od 10 do 11 hodin, valné hromady se konaly v místních hostincích. Později měl spolek úřadovnu v hostinci pokladníka Františka Hauera, v čp. 88. Od poloviny dvacátých let 20. století uvažovali představitelé spolku o stavbě úřední budovy v centru obce, ústřední jednota myšlenku vlastního domu podporovala. V roce 1929 se kampelička spolu s obcí Tlučná dohodly na stavbě společného domu na pozemcích získaných od dráhy a od Dr. Lobkovicze. Tento záměr však nebyl realizován, stále se úřadovalo v pronajatých prostorách v hostinci. Protože ústřední jednota přímo vybízela kampeličku k zajištění vhodnějších prostor, byla v roce 1933 pro účely úřadování v hostinci Františka Hauera upravena další místnost.

V roce 1934 musely být podle vládního nařízení č. 169/1933 Sb. z. a n., kterým se vydávají zvláštní předpisy o záložnách a úvěrních spolecích, úvěrních společenstvech (družstvech), hospodářských a živnostenských družstvech úvěrních a jejich svazech, změněny stanovy spolku a při té příležitosti se obecné označení kampelička dostalo do názvu, oficiální název tedy zněl *Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Tlučné, okres Plzeň, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením*.

V květnu 1938 byla schválena koupě pozemku o rozloze 1371 m² od bývalého starosty kampeličky Františka Krauze za celkovou cenu 27 420 Kč. Ústřední jednota připravila plány na stavbu a rozpisy stavebních prací. Při výběrovém řízení na dodavatele stavby byli osloveni čtyři stavitelé, žádný z nich však z důvodu nedostatku materiálu, hlavně cihel, nebyl schopen zaručit, že stavbu dokončí. Po mnoha problémech a odřeknutých nabídkách byla zakázka zadána plzeňské firmě Stavopodnik. Teprve dne 28. dubna 1941 byly položeny základní kameny nové budovy. Stavba byla dokončena a zkolaudována v prosinci 1941, celkové náklady na výstavbu činily 532 850,50 K. V novém domě, který dostal čp. 470, se poprvé úřadovalo 28. prosince 1941. V přízemí byl kromě kanceláří spolku i byt pokladníka, v prvním poschodí byly byty k pronájmu a ordinace lékaře a dentisty.

Na základě vládního nařízení č. 268/1941 Sb. z. a n., o jazykové úpravě zápisu firem do obchodního nebo společenstevního rejstříku, byl 24. září 1941 schválen nový dvojjazyčný název *Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Tlučné, okres Plzeň, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – Kampelička, Spar- und Vorschussverein in Tlutzna, Bezirk Pilsen, eingetragene Genossenschaft mit unbeschränkter Haftung.*

Po pádu nacistického Německa a obnovení svobodné Československé republiky vydal dne 19. května 1945 prezident republiky Dr. Edvard Beneš dekret o neplatnosti některých majetkově právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců, kolaborantů a některých organizací a ústavů, jímž byla ve všech hospodářských ústavech, družstvech a institucích zrušena působnost dosavadních vedoucích osob a činovníckých sborů a vedení přešlo na jmenované národní správce. Národním správcem kampeličky byl ustanoven dosavadní starosta František Melichar. Dne 21. července 1945 se konala mimořádná valná hromada a František Melichar byl opět zvolen starostou spolku.

Ke dni 31. prosince 1946 bylo ve smyslu § 1 zákona č. 200/1946 Sb. z. a n., o některých opatřeních v oboru obchodního a společenstevního práva, ve společenstevním rejstříku vymazáno německé znění firmy.

Podle zákona č. 181/1948 Sb. z. a n., o organizaci peněžnictví, byla výnosem ministerstva financí č. j. 205.209/48-III/7 ze dne 15. října 1948 přikázána přeměna v ústav lidového peněžnictví s tím, že název bude znít *Záložna-kampelička v Tlučné*. Záložna se stala povinným členem Okresní spořitelny a záložny v Plzni, která byla zároveň jejím peněžním ústředím. Dosavadní členové správy a úředníci zůstali ve svých funkcích, nově byla kampelička družstvem s ručením omezeným.

V listopadu 1951 byla firma ze společenstevního rejstříku přenesena do podnikového rejstříku Krajského soudu v Plzni, kde byla zaregistrována pod značkou Dp 251.

Podle § 14, odst. 1 a 3 zákona č. 84/1952 Sb., o organizaci peněžnictví, se ke dni 1. ledna 1953 *Záložna-kampelička v Tlučné* sloučila univerzální sukcesí bez likvidace se Státní spořitelnou v Plzni. V důsledku toho došlo dne 27. ledna 1953 k výmazu *Záložny-kampeličky v Tlučné* z podnikového rejstříku.

Spolek měl velkou podporu místních obyvatel a po celou dobu své existence se významnou měrou podílel na rozvoji Tlučné, poskytoval dary školním dětem, obci i hasičskému sboru. Kampelička poskytla i bezúročnou půjčku na elektrizaci obce, dále půjčky na přestavbu restaurace Lidového domu, na nákup motorové stříkačky, stavbu hasičské zbrojnice a na nástavbu místní školy. V roce 1935 se podílela na založení Spolku majitelů realit v Tlučné, který měl chránit zájmy majitelů domů v souvislosti s poddolováním obce.

Významní činovníci spolku

Předsedové představenstva (starostové)

František Krauz	05/1909–04/1937
Petr Hauer	04/1937–04/1941
František Melichar	04/1941–08/1947
Josef Cemper	08/1947–12/1952

Předsedové dozorčí rady

Josef Hauer	05/1909–04/1914
Petr Kadera	04/1914–12/1915
Václav Česák	12/1915–08/1919
Petr Kadera	08/1919–05/1924
Vojtěch Tauš	07/1924–12/1952

Vývoj vkladů a zápůjček

<u>rok</u>	<u>vklady</u>	<u>zápůjčky</u>	<u>zisk</u>
1909	17 521,45 K	39 890,00 K	17,34 K
1910	42 905,45 K	53 194,00 K	174,32 K
1915	33 068,96 K	2650,00 K	58,98 K
1920	338 259,15 Kč	292 700,00 Kč	2806,20 Kč
1925	386 203,07 Kč	156 050,00 Kč	6935,25 Kč
1930	669 179,27 Kč	469 520,00 Kč	6,66 Kč
1940	916 033,00 K	305 185,50 K	9588,25 K
1945	10 112 909,40 Kčs	55 220,00 Kčs	274,10 Kčs
1951	815 112,30 Kčs	678 222,50 Kčs	8269,20 Kčs

Počet členů spolku

<u>rok</u>	<u>počet členů</u>
1909	50
1910	70
1915	118
1920	136
1925	171
1930	223
1940	335
1945	372
1951	383

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti předala v roce 1980 Česká státní spořitelna, oblastní závod Plzeň, z podnikového archivu v Nepomuku Státnímu oblastnímu archivu v Plzni a ten následně materiály postoupil zdejšímu archivu (č. př. 559). Předávací protokoly ani žádné jiné podrobnosti o převzetí archiválií se nedochovaly.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Záložna-kampelička Tlučná tvoří celkem 34 česky psaných úředních knih z let 1909–1952, z toho 20 knih správního charakteru (protokol pro valnou hromadu, protokol pro dozorcí radu, protokol pro představenstvo, seznamy členů a členů), ročenky spolku z let 1930–1941 a dvě účetní knihy. Fond dále obsahuje podací protokol a 1 karton spisového materiálu (zakládací listiny, soudní usnesení, úřední dokumenty, oběžník k valné hromadě a účetní závěrky).

Název archivního fondu byl zvolen na základě Metodického návodu OASSS MV k vedení evidence NAD podle vyhl. č. 645/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tj. dle posledního úředního nebo jinak běžně užívaného názvu svého původce a místa působení.

Při pořádání a inventarizaci fondu bylo přihlédnuto k současným pravidlům pro zpracování archivního materiálu (Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. SAP X, 1960, č. 2, s. 215–310), k Metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 včetně jeho dodatku č. j. SOAP/006-1300/2014 a k Metodickému návodu č. 1/2013 OASSS MV, kterým se vydávají nová základní pravidla pro zpracování archiválií.

V roce 1981 Dr. Josef Pankraz a Marie Vitoušová fond uspořádali a vyhotovili skupinový inventář „Peněžní ústavy v okrese Plzeň-sever (1858) 1867–1954“, k jeho schválení však nedošlo.

Během současné inventarizace fondu byly ročenky spolku vyjmuty ze spisového materiálu a nově zařazeny jako knihy. Přemanipulováním došlo ke změně v celkové metráži fondu i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Celkový rozsah fondu je nyní 0,42 bm. Knihy jsou řazeny podle obsahu a v rámci jednotlivých druhů chronologicky. Vnitřní skartace nebyla provedena.

V době zpracování fondu se písemnosti nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Materiály archivního fondu Záložna-kampelička Tlučná poskytují poměrně ucelené údaje o činnosti spolku. Fond obsahuje zápisy ze schůzí orgánů, seznamy členů a členů a kompletní řadu účetních závěrek. Záznamy jsou dokladem vývoje peněžnictví na regionální úrovni a lze z nich získat i informace o dění v obci, v níž působil. Další informace o vývoji spolku obsahuje archivní fond Krajský soud Plzeň I, uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Záložna-kampelička Tlučná 1909–1952 uspořádala a inventář k němu zpracovala Veronika Brožková v únoru 2014 v SOkA Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky zhotovila v únoru 2015 Veronika Brožková.

V Plasích 27. února 2015

Veronika Brožková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní oblastní archiv v Plzni, *Krajský soud Plzeň I* /nezpracováno/, Kampelička, spořitelní a záložní spolek v Tlučné okres Plzeň, zapsané společenstvo s neobmezeným ručením – sign. Dr V 70, Záložna-kampelička v Tlučné /Plzeň/ – sign. Dp 251.

Obecní úřad v Tlučné, pamětní knihy obce z let 1925–1935 a 1937–1962.

Hájek, Jan – Lacina, Vlastislav. *Od úvěrních družstev k bankovním koncernům*. Praha, 1999.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1933 (částka 53, 14. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 4, 23. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1941 (částka 89, 22. 7.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1946 (částka 87, 8. 11.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1948 (částka 66, 3. 8.).

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, 1952 (částka 38, 22. 12.).

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, 1873 (částka XXV, 17. 5.).

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
č. př.	číslo přírůstku
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jednotka	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
OASSS MV	odbor archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra
ppr	podací protokol
ř. z.	říšský zákoník
SAP	Sborník archivních prací
Sb. z a n.	sbírka zákonů a nařízení
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. Knihy			
1	Protokol pro valnou hromadu (22. 5. 1910–20. 3. 1927)	1910–1927	ukn 1
2	Protokol pro valnou hromadu (18. 3. 1928–8. 5. 1943)	1928–1943	ukn 2
3	Protokol pro valnou hromadu (21. 7. 1945–3. 7. 1949)	1945–1949	ukn 3
4	Protokol pro představenstvo (1. 8. 1909–4. 5. 1913)	1909–1913	ukn 4
5	Protokol pro představenstvo (11. 5. 1913–1. 1. 1927)	1913–1927	ukn 5
6	Protokol pro představenstvo (8. 3. 1927–9. 4. 1937)	1927–1937	ukn 6
7	Protokol pro představenstvo (30. 4. 1937–6. 12. 1939)	1937–1939	ukn 7
8	Protokol pro představenstvo (10. 12. 1939–21. 11. 1945)	1939–1945	ukn 8
9	Protokol pro představenstvo (6. 12. 1945–8. 12. 1952)	1945–1952	ukn 9
10	Protokol pro dozorčí radu (25. 7. 1909–10. 10. 1920)	1909–1920	ukn 10
11	Protokol pro dozorčí radu (28. 10. 1920–25. 2. 1925)	1920–1925	ukn 11
12	Protokol pro dozorčí radu (1. 3. 1925–1. 10. 1927)	1925–1927	ukn 12
13	Protokol pro dozorčí radu (25. 10. 1927–28. 3. 1931)	1927–1931	ukn 13
14	Protokol pro dozorčí radu (29. 3. 1931–20. 3. 1934)	1931–1934	ukn 14
15	Protokol pro dozorčí radu (23. 4. 1934–15. 3. 1941)	1934–1941	ukn 15
16	Protokol pro dozorčí radu (26. 4. 1941–30. 12. 1952)	1941–1952	ukn 16
17	Seznam členů	1909–[1951]	ukn 17
18	Seznam členů	1928–[1951]	ukn 18
19	Seznam členů	1951–1952	ukn 19
20	Seznam spolkových činovníků	1909–1951	ukn 20
21	Ročenka spořitelního a záložního spolku	1930	ukn 21
22	Ročenka spořitelního a záložního spolku	1931	ukn 22
23	Ročenka spořitelního a záložního spolku	1932	ukn 23
24	Ročenka spořitelního a záložního spolku	1933	ukn 24
25	Ročenka spořitelního a záložního spolku	1934	ukn 25
26	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1935	ukn 26
27	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1936	ukn 27
28	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1937	ukn 28

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
29	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1938	ukn 29
30	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1939	ukn 30
31	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1940	ukn 31
32	Ročenka kampeličky, spořitelního a záložního spolku	1941	ukn 32

II. Spisový materiál

1) Registraturní pomůcky

33	Podací protokol (30. 7. 1909–2. 2. 1933)	1909–1933	ppr 1
----	--	-----------	-------

2) Spisy

34	Stanovy spolku	1934–1940	kar 1
35	Potvrzení ústřední jednoty	1909	kar 1
36	Usnesení krajského soudu	1924–1951	kar 1
37	Národní správa	1945	kar 1
38	Příkaz ministerstva financí	1948	kar 1
39	Oběžník k valné hromadě	1948	kar 1
40	Dokumenty k pokladnímu schodku	1947–1950	kar 1

III. Účetní materiál

a) účetní knihy

41	Knihy účetních uzávěrek	1910–1933	ukn 33
42	Knihy účetních uzávěrek	1934–1943	ukn 34

b) účty

43	Účetní uzávěrky	1944–1952	kar 1
----	-----------------	-----------	-------

Název archivní pomůcky:	Záložna-kampelička Tlučná
Značka fondu:	ZK Tlučná
Časový rozsah:	1909–1952
Počet evidenčních jednotek:	36 (34 úředních knih, 1 podací protokol, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	43
Rozsah v bm:	0,42 bm
Stav ke dni:	27. 2. 2015
Zpracovatel archivního souboru:	Veronika Brožková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Veronika Brožková
Počet stran:	13
Počet exemplářů:	4
Schválil:	PhDr. Hana Říhová dne 27. 2. 2015 – č. j. SOAP/060-54/2015